

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predaj (Ca-
sella postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto
corr. post.): Videm, št. 24/7418.

NAROČNINA:
Za Italijo: polletna 300 lir —
letna 500 lir — Za inozemstvo:
polletna 600 lir — letna 1000 lir
— Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 25 lir

Leto VII. — Štev. 2 (125)

UDINE, 16. - 31. JANUARJA 1956

Izhaja vsakih 15 dni

Ne odnehamo!

Vsi znaki kažejo, da je borba slovenske manjšine v Italiji za pravice v šolstvu stopila v novo, ostro dobo. Časopisne polemike, razne okrožnice šolskih oblastev, namigavanja in odlomki iz osnutka o uzakonitvi slovenskih šol v Italiji, vse to so znaki, da namerava vlada v vprašanju slovenskega šolstva nekaj ukreniti. Toda, žal, vsi ti znaki ne obetajo kaj prida niti bratom na Goriškem in Tržaškem, katerih se zakonitev naravnost tiče, še manj pa nameravajo koristiti ali uresničiti težnje nas beneških Slovencev, o katerih pri manjšinskem šolskem vprašanju sploh ni govora, kot da bi nas nikjer na svetu ne bilo.

Zato smo prisiljeni v vesti in odgovorni pred vsem našim ljudstvom, da dvignemo v teh odločilnih trenutkih svoj glas in ne odnehamo, dokler nas vlada in ves svet ne bo slišal!

Pravda za pravice v šoli

Pravda, ki teče v Italiji že deseto leto za pravice, obstoj in razvoj slovenskih šol še ni končana. Kot kulturni madež lepi na lico vse evropske civilizacije dejstvo, da se mora še kaka skupina Evropejcev boriti za pravice v šolah, bi vendar države, družba in katerakoli skupnost vse šole, kakor jih kdo želi v okviru kulturnih odnosov imeti, morale naravnost vsiliti, ne pa jih še ovirati.

V središču kulturnega sveta se pa dogaja, da morajo pripadniki slovenskega rodu za svoje šole šele prositi, jih braniti zanje trpeti tih in mrzla nasilja, da morajo gledati, kako jih izganjajo iz slovenskih šol, češ da so optanti ali iz drugih provinc. Ne vemo kaj si še vsega izmislijo, da rušijo še tisto malo slovenskih šol kar jih v Italiji še obstoja.

Boj za slovensko šolo so se Slovenci bojevali že pod Avstrijo. Malo pred vojno so izsilili od dunajske vlade vse pravice. Po vojni je Gentilejeva reforma vse vničila, kar je bilo na šolah slovenskega. Fašizem, ta največji zločinec nad našo kulturo, je hotel iztrebiti do korenin vse kar se mu ni slepo uklonilo. Še imena z grobov nam je odklesal!

Po vojni, ko je zavladala takozvana demokracija, bi človek menil, da boj za šolo v materinščini ne bo več potreben, ker bo prav gotovo država prisilila vse slovenske starše, koderkoli v Italiji biva, da pošljejo svoje otroke v slovensko šolo. Toda bridko smo se zmotili. Pravda in boj za slovenske šole v Italiji teče še vedno. Od padca nepravilnega fašizma je poteklo že deset let, vendar to kulturno vprašanje ni rešeno v prid in po željah slovenskih državljanov italijanske republike.

Utajiti nas hočejo

Med tem ko se govori in piše o slovenskih šolah na Tržaškem in Goriškem, se o potrebi slovenskih šol na ozemlju beneških Slovencev ne črhne niti besedica. Kakor da bi državljanov slovenske narodnosti tostran Judrija in Brd sploh nikdar ne bilo.

Zdi se kot da gre po tistem receptu avstrijskih policijskih ministrov: če jim ni kaj prijalo ali če so hoteli skriti krivice, ki so se godile Slovencev ali Italijanov, so ukazali »Motschweigen« (totšvajgen) to se pravi, o tistem vprašanju naj se ne govori in ne piše! Na ta način so hoteli spraviti problem s sveta. Nekaj takega se godi tudi nam. Ne marajo, da se o Slovenceh v naših dolinah nič ne zine, še manj o njih šolah — katerih sploh ni! Tako nas hočejo pred svetovno javnostjo in pred svojo vestjo utajiti in na lep način prikriti, da nimamo niti otroških vrtcev, niti osnovnih ljudskih šol v materinem jeziku. Nasprotniki naših naravnih pravic bi radi dokazali, da nas ni in kjer ni, tam torej tudi zatiranja in krivic ni!

Slovencev v Benečiji ni, zato tudi ni slovenskih šol! Tako tuhtajo v svoji omejeni pameti in depošteni duši. Zgodovina in številke pa izpričujejo drugače. Mar naj zopet navajamo kar so o nas pisali Pavel Džjakon in za njim

vsi objektivni italijanski zgodovinarji do Fr. Manzano, ki navaja v »Annali del Friulia o beneških Slovenceh« »La loro lingua è soavissima... e richissima nella sua grammatica«. Isto ponavlja vseučiliški profesor Conti v »Storia universale«; Prospero Antonini v »Il Friuli Orientale« nas ne zataji, ko nam posveča še posebno nalogo: »Gli Slavi... del Friuli sono forse predestinati a servire di anello il quale congiunga la coltura italiana e la slava...« Še vrsto drugih bi lahko našli, a že ti znanstveniki zadostujejo vsakemu objektivnemu človeku tudi če bere te vrste kje v Afriki, da beneški Slovence so bili, so in bodo.

Torej bi morali imeti v naši demokratični dobi in v naši demokratični republiki tudi vse naravne in ustavne pravice.

Številke pa zopet pričajo drugače. Naša dežela ima nad 150 vasi, kjer govorijo ljudje med sabo samo slovensko. V teh slovensko - beneških vaseh je nad 3500 šoloobveznih otrok, ki so prisiljeni od okoliščin in razmer obiskovati samo šole, kjer ni materinščina učni jezik. Takih šol je na našem ozemlju 72, otroških vrtcev pa 50. Ko prvič prestopi otrok prag teh šol, ne zna niti besedice pravilne italijanščine. Potem so pa taki uspehi kot so! Osnovno predgagoško načelo pa je, da se mora vsak otrok šolati v materinem jeziku in na tej osnovi si šele zamore pridobiti drugo izobrazbo!

Povsod po svetu pri črnih v Kongu, Eskimih na tečaju ali celo brazilskem pragozdu je dana možnost imeti šole v svojem jeziku, gojiti domačo kulturo, moliti Boga javno v materinščini — le pri nas tega še ni!

TVOJA DOLŽNOST!

Tekom vsega dolgega leta se naše glasilo »Matajur« oglašalo samo v prid in blago naših naročnikov, bralcev in beneških Slovencev sploh. Njim velja vse njegovo pisanje in trud, za nje se mora list, njegovi uredniki in sodelavci pustiti celo blatiti, zasramovati in morda goniti pred sodnike. Dostikrat se zgodi, da celo od tistih, katerih pravični klicar je »Matajur«, ne prejme za plačilo drugo kot — mrzlo nevaležnost.

Vendar pa mora enkrat v letu, navadno se to zgodi okrog novega leta, tudi list, ki vedno govori le za druge, spregovoriti besedico še zase. Potrkati mora na vest svojih bralcev in prijateljev ter jim zastaviti vprašanje, kakor to delajo vsi časopisi in listi na svetu, in to je: »PRIJATELJ, ZAVEDNI BENEŠKI SLOVENC! ALI SI PLAČAL NAROČNINO ZA NOVO LETO? MORDA SE STARE NISI PORAVNAL? SI PODPRL SVOJE GLASILO S KAKIM DAROM ALI MU PRIDOBIL NOVEGA NAROČNIKA?«

Tako te sprahuje glas iz »Matajurja« kot dober prijatelj zvestega pobratima. List ima desti ljudi, ki ga berejo. Na tihem vam izdamo skrivnost — še preveč! Te bralce pa deli naše uredništvo in uprava v več vrst ali kategorij, kakor imajo pač pamet in dobro voljo ustrojeno.

Prva vrsta je tista najbolj poštenih. Ti navadno ne govorijo dosti, ampak mirno in točno izvrše svojo dolžnost, to se pravi, da ob zapadlosti poravnajo naročnino in še kaj po svojih močeh primaknejo. Klobuk dol pred takimi možaki. Tem ne veljajo zgornji opomini. Na nje se obračamo le s prošnjo: OŠTANITE NAM ZVESTI!

V drugo vrsto naših bralcev spadajo taki, ki se morda ne spomnijo, da so listu kaj dolžni. V svojih skrbeh in delu so pozabili, da »Matajur« čaka tudi na njih delež. Te vrste naših bralcev prosimo: SPOMNITE SE NA SVOJO DOLŽNOST!

Pa je še ena tretja vrsta med našimi bralci. Ti list tudi radi berejo in ga vča-

Dokazali smo, da živimo že od vekov tu, da obstoja veliko število naših otrok, a tem ni še dana, kot vsem drugim otrokom sveta, možnost, da bi se vga-jali v svojem jeziku.

Dolžnosti države

Nasprotniki naših temeljnih pravic bodo v člančičih ob robu svojih glasil vse mogoče razloge navajali, toda zgodovine in števil ne bodo pobili. Nazadnje bodo privlekli na dan tezo, da starši sami raje pošiljajo otroke v italijansko šolo, zato da slovenskih ni potreba ustanavljati.

Tem odgovarjamo samo to: naj neha sleherni, tudi tihi in podtalni pritisk na slovenske starše; grožnje s kruhom in brezposelnostjo; migljaji, da naši izsolani ljudje ne bodo dobili služb; tajno preiskovanje iz katere province so dijaki, pravimo, naj ne hajo taki pritiski in grožnje, pa ne bo ene poštene slovenske družine, ki bi ne vpisala svojih otrok v svojo šolo!

Dolžnost države je ustvariti tako ozračje, da se tudi beneški Slovenci odresejo strahu: terjati svoje pravice in svoje šole. Taka zahteva ni prav nič novega.

Italijanski senator Conci iz Poadižja jo je že leta 1907. postavil v dunajskem parlamentu, ko je zahteval za italijansko manjšino, da MORA DRŽAVA STARSE PRISILITI, DA POŠLJEJO OTROKE V SVOJO JEZIKOVNO SOLO in ne v drugo!

Ko bo tak zakon podpisan, bomo lahko v tej sveti borbi odložili pero in priznali, da je republika Italija res demokratska in vredna svojega kulturnega izročila!

Dokler pa ne bodo pri uzakonjevanju slovenskih šol vpoštene tudi pravice nas beneških Slovencev, ne bomo odnehali od borbe za pravice šol v materinem jeziku; od pravice, ki je vsem narodom že od rojstva zapisana!

Adagio, on. Nenni!

Vogliamo essere sinceri sino in fondo. Dopo l'ultimo discorso di Nenni a Trieste e relativi commenti di stampa, nasce o si rafforza il dubbio che, forse senza rendersene perfettamente conto, siamo rimasti vittime un'ennesima volta dell'abilità politica ed oratoria del leader del partito socialista italiano.

Questo dubbio e questo sospetto si rafforzano non appena si rilegga attentamente il testo di quel discorso, come riportato dall'Avanti del 17 c. m.

Ora, e lo vogliamo dire subito, noi non crediamo affatto alla virtù miracolosa dell'abilità per quanto concerne la soluzione dei problemi vitali che interessano una Nazione od anche soltanto una Regione come la nostra.

Se possiamo ammettere che al PSI ed al suo leader ciò che preme nell'attuale congiuntura politica interna non è tanto l'impegnarsi in termini precisi sui problemi più scottanti di queste terre, quanto al creare condizioni favorevoli ad un'affermazione propria dell'ex T.L.T., evitando di urtare suscettibilità ombrose che a Trieste in particolare vivono, anzi sopravvivono in stato di allarme, non possiamo capire perchè l'Avanti presenti questo discorso quasi come un consuntivo da prendere o lasciare, o come un'insieme di soluzioni organiche ben definite di cui occorra solo affrettare la messa in esecuzione.

Innanzitutto, non ci convincono nè il tono nè la trama che è data soprattutto da una ricostruzione e da una interpretazione degli avvenimenti, che possono sembrare attendibili, solo perchè esse non notano direttamente nessuno, per esem-

plificare nè l'estrema destra, nè l'estrema sinistra.

Se ha voluto portare il suo contributo alla riduzione della tensione politica locale, se ha voluto essere un tentativo di gettare, in nome dell'avvenire, un ponte sull'abisso delle vecchie e recenti discordie, tra settore e settore, forse ancora ostili e chiusi e diffidenti l'un verso l'altro, accetteremo questo discorso dell'on. Nenni, se non altro per questa lodevole intenzione.

Ma non possiamo tacere le nostre riserve sul modo. Per noi, certe indulgenti compiacenze verso miti e slogan del più recente passato dimostrano solo quanto sia difficile disancorarsi da posizioni tenacemente difese sino a ieri, quantunque anche ieri assurde e faziose, ed oggi largamente superate dagli avvenimenti internazionali.

Non è giostrando con le interpretazioni comode che si fa della politica e della politica responsabile.

Ed esemplifichiamo: polemica contro il governo per la firma del Memorandum di Londra. Davvero che gli spunti demagogici sopraffanno, in questo discorso, gli argomenti seri. Nenni dice che il governo ha ceduto e lo critica; poi aggiunge che il cedimento era forse inevitabile dopo sei anni di errori e di immobilismo; è lecita, allora, la domanda se Nenni avrebbe o non avrebbe firmato il Memorandum, anzi meglio se Nenni avrebbe trattato con Belgrado.

E' ormai quasi pacifico che la politica italiana verso la vicina Jugoslavia ha risentito troppo dell'influenza di circoli nazionalisti: un errore e non dei minori di De Gasperi.

Disgraziatamente, Nenni non può venire a dire che ci avrebbe, lui, offerto una politica migliore, poichè sono note le campagne antigioslave del PCI e del PSI.

Su questo punto il silenzio sarebbe stato d'oro, on. Nenni!

Povratek predsednika Tita v Jugoslavijo

Predsednik FLR Jugoslavije se je vrnil v domovino. Pristanišče v Pulju, kjer je stopil na jugoslovanska tla, je napolnila množica ljudstva iz bližnje in daljne okolice, da bi izrazila svojo radost nad njegovim povratkom.

Predsednik Tito je ob svojem prihodu v puljsko pristanišče zbrani množici in vsemu jugoslovanskemu ljudstvu izročil pozdrave ljudstev Etopije in Egipta, nato pa govoril o svojih vtisih z 40 dnevnega potovanja po prijateljskih afriških deželah. Posebno je podčrtal vztrajno prizadevanje obeh držav po ohranitvi in krepitvi miru in neodvisnosti, ki sta ju ti državi, prav tako kakor Jugoslavija, dosegli z velikimi težavami in žrtvami. Dejal je, da je bil s tem obiskom ponovno utrjen velik ugled, ki ga uživa Jugoslavija v svetu.

do razstavljali poleg furlanskih tudi umetniki iz Koroške in Slovenije.

PO PODATKIH, ki jih je izdal pokrajinski urad za delo, se je iz videmske pokrajine v povojnih letih izselilo za stalno v inozemstvo 44.000 ljudi, to je 6% celotnega prebivalstva.

JUGOSLOVANSKE LADJEDELNICE na Reki, v Pulju in Splitu bodo letos izročile prometu deset večjih tovornih ladij in dve potniški. Ladjedelnica na Reki bo letos spustila v morje sedem desetisočtonskih tovornih ladij, štiri za »Jugolinjor« in tri za švicarsko družbo »Oceania Shipping«.

NA TISKOVNI KONFERENCI Sekretarjata za zunanje zadeve v Beogradu je Branko Drašković izjavil, da so z obžalovanjem ugotovili, da Nenni je izjave v Trstu, niti najmanj ne prispevajo k uresničenju izboljšanja ozračja dobrih sosednih odnosov med Italijo in Jugoslavijo.

skupne interese čutili ena družina, en dom. Le ob takšni materialni in duševni povezavi med listom in bralci ter naročniki, bo glas »Matajurja« lahko budil rojake, zagovarjal njih pravico in kot grom nastopal proti krivicam z geslom: »Zvestoba za zvestobo!«

Kratke vesti

V VENOSI V JUŽNI ITALIJI se je policija spopadla z brezposelnimi kmečkimi delavci, ki so zahtevali delo, ter ubila 20 letnega delavca Rocco Girasole. Ves italijanski tisk in vsa javnost se zgraža nad nesramnim ravnanjem policije proti ljudem, ki so zahtevali pravico do dela.

SLOVENSKA GOSPODARSKA KULTURNA ZVEZA v Trstu je poslala prosvetnemu ministru protestno pismo zaradi nedemokratičnih in protustavnih določb, ki naj bi jih vseboval osnutek zakona za slovenske šole na Tržaškem in Goriškem.

PREDSEDNIK REPUBLIKE GRONCHI je podpisal odlok o sklicanju ustavnega sodišča (Corte Costituzionale) na prvo sejo, ki bo v palači Konzulte v Rimu 23. t. m.

LJUBLJANSKA OPERA je sklenila pogodbo za gostovanje v Italiji in sicer v mestih Livorno, Aquila in Bari. Uprava Opere se pogaja tudi za gostovanje na Holandskem.

MINISTRSKI PREDSEDNIK SEGNI je v Parlamentu izjavil, da se bodo upravne volitve za obnovo pokrajinskih in občinskih uprav vršile na letošnje pomlad in sicer do 30. junija in da bo vlada v najkrajšem času, če treba osmih ali desetih dneh, predložila svoj načrt zakona za upravne volitve.

V VIDMU bodo tekom tega leta organizirali slikarsko razstavo, na kateri bo-

TIPANA

Usjem to je znano, ke so u Muzcu u Terski dolini ustanovili žej pred 15. lje- ti 'dno gozdarsko koperativo. Sočinjni te koperative so skuazej usi djelouci od te vasi. U začetku te bo zlo težko an so se muorli zlo maltrati za njih ezištencijo, zak' koperativa táboto na nje mjela a dišpozicion kapitala an na nje moglá šfrutati kreditu, za morjeti pokriti use špeže. Djelouci so se kontentali u začet- ku magari štantati, pur ke na poj inda- vant koperativa. A počasu, s pacijencijo an dobró uójo djelouceu ne diventala Muška koperativa močna, ke na garan- tiua anjelé djelo škuazej usjem djelou- cem sve vasi. Mouska koperativa na horé ujema djela poušoda an na má zlo veli- ke kapitale a dišpozicion. Muzac to je edina vas u naši okuolici, ke ne se znala sama pomagati an venča part judi na njema bizunje hoditi po svjetu za dje- lom.

Ker so u našim kumunu škuazej sami gozdní djelouci, ke no muorejo hoditi na gozdne djela deleč po svjetu fin na Pire- neje u Franciji an na Korziko, kjer jih neusmiljeni ospodarji šfrutujao kar naj- već no morejo an no jih plačujao man- kuj ke no morejo, no bi muorli še par nas se djelouci organizati an si ložti hore 'dno koperativo tej u Muzcu. To bi ne bó bizunjo dosti, le dobrá uoja an fi- ducija med sabo. To nje díficilo lošti oré no koperativo djelouceu an še velikih kapitalou to nje bizunjo. Posnemejamo zatuó Mužčene, ke so si znali pomagati an itako se suhurati kruh ne deléč od svoje hiše.

REZIJA

KONZORCIJ ZA VZDRŽEVANJE CESTE CENTA-BELI POTOK

Ze v zadnji številki našega lista smo razpravljali o konzorciju, ki bo vzdrževal cesto Centa-Beli potok, danes se pa zo- pet vračamo na to vprašanje, saj je živ- ljenskega pomena za prebivalce Belega potoka.

Občinski upravni odbor je končno stopil v konzorcij in prevzel nase 10% celotnih stroškov in potrdil tudi statut konzorcija. Sklep mora potrditi sedaj še pokrajinski upravni odbor in potem bo

videmski prefekt izdal odredbo o ustano- vitvi konzorcija.

Občine Centa, Brdo in Tipana so vstopile v konzorcij že lansko leto, naša ob- čina pa se ni mogla odločiti za ta korak, ker ni imela na razpolago zadosti sred- stev.

Cesta, ki vodi iz Cente v Beli potok, že dolga približno 35 km in sicer prične na mostu preko Tera v Centi in konča v Belem potoku tik ob italijansko - jugo- slovanski meji. Ker se poslužujejo te ce- ste tudi občine Brdo in Tipana bodo mo- rale seveda tudi te prispevati svoj delež

k stroškom, kakor so določili z ozirom dolžine ceste, ki poteka po posameznih občinskih ozemljih.

Vzdrževanje te ceste bo izredno važne- ga pomena posebno za Beli potok, ki je do sedaj skoraj od sveta odrezana vas prav zaradi slabih cestnih zvez. Upamo, da bodo v kratkem odprli tudi obmejni blok v Belem potoku in zato bo tem bolj potrebno, da bo cesta vedno dobro oskr- bavana.

Ljudje komaj pričakujejo te rešitve, saj se bo potem gotovo marsikaj spre- menilo.

PODBONESEC

Ku zivina na sejmu

Narbut težka rana, ki jo tarpi gospo- darstvo našega komunja, je dižokupacion. Ku u drugih krajih Beneške Slovenije, takuó muorajo tud naši ljudje povezati na pomlad fagót an iti po svjetu, de par- služajo tarkaj, de se more družina usaj za silo preživiti čez ljeto. Kalkolal smo an paršili do zaključka, de muora skuazej 90 par stuó družin poslati kajšnega svojih u druge države s trebuhom za kru- hom.

Druga ljeta je bluó po Nadiški dolini več djelounih centrou, kjer je bluó oku- panih nimar precej djelucu, ljetos pa ne nucajo tarkaj djeloune sile an zatuó je dižokupacion buj velika ku kedarkuólj prej. Na kamunu je sadá upisanih 362 dižokupanih djelucu, a u resnici jih je več, ker se jih dosti ni upisalo. Tjem di- žokupanim muormo dodat tud use tiste, ki hodijo na sezonska djela, saj sede uso zimo ta duome križem rok an čakajo, de pride pomlad an de jih spet pokli-

čejo u Francijo ali Švico na začasno djelo. Ce štejemo tud tele za dižokupa- ne, ki u resnici u tjem momentu nje- majo nobedne entrate, lahko rečemo, de je u podbonješkem kamunu najmanj 700 ljudi brez djela. Tuó je zlo dosti, če po- mislimo, de ima naš kamun le 3000 ljudi. Malo tajšnih primerou je u Italiji.

Pred dnevi je kamunski oficij za dje- lo dau nabit razglas po vaseh, de naj se upišijo usi djeluci, ki bi tjeli iti na djelo u Nemčijo. Za podbonješki kamun je bluó namreč 50 razpoložljivih mjest. Pred kamunskim oficijom se je kar tri dni vila douga vrsta djelaželjnih dje- lucu; bluó jih je več ku 300, ki bi šli ra- di u Nemčijo. Iz tega usak lahko razvidi kajšno živjenje je par nas. Upisane dje- luce bojo u kratkem klicali u Videm pred nemško komisijon, ki jih bo pregledala an odbrala. Lahko si predstavljamo, de bo ta pregled zlo strog, ker bojo imjel na razpolago kar 300 djelucu, nucajo jih pa le 50. Izbrali bojo sevjeda narbut cvetoče puobe, puni živjenja, de jih bojo buj lah- ko šfrutali an imjeli več interesa od njih. Drugi djeluci bojo muorli še čakati an čakati, de pride pomlad an de bo na kamunski deski an po vaseh spet nabit morebit kajšen razglas, de tista al ta druga država nuca djelouno muoč. An spet bojo odbrali narbutuóše od tistih, ki bojo sadá ostali ta duome an takuó naprej, dok je kak zdrú an sposoban, de ga će uzeti kajšna država za djelo. Ja, tajšno je živjenje naših djelucu, naših družin an naših mladih mož, ki se muo- rajao ponujati na targu ku živina na sej- mu. Potlé, kar so dal državi use tuó kar je od njih tjela, nobedan ne skarbi za- nje, de bi jim dali djelo par domači hiši ali u Italiji.

Takuó se naše vasi spraznujejo ne de bi kajšnemu paršilo u glavo, de bi tuó na kajšno vižo ustavu. Usedno pa, če bi se tisti, ki imajo dužnost, de pomagajo našim ljudem, almanj malo interesirali, ne bi bluó par nas takuó žalostno. U našim kamunu bi bluó puno djela, saj je takuó potreban, de se kaj izbuojsa. Črni vrh je na primer še donás brez cješte an tud druge manjše vasi, Nadiška prestopa ob hudih nalivih brjegove, ker je brez reč- nega zidu an zatuó poplavlja tud tisto malo njuu, ki jih imamo; tud naše gore bi lahko pogozdili, ki so dve tretjini go- lé. Usa tista djela so nujna an potrebna an če bi se začela djelati, bi lahko da- la djela za več ljet našim ljudem.

Poleg tega, če bi imjeli naši ljudje dje- lo na domači zemlji, bi sigurno zbuojsali tud živinorejo. Donás hodijo ljudje po svjetu za zaslužkom an zatuó ostane usa- ko ljeto po gorah skuazej eno tretjino neposječenega sena. Tuó je zlo velika ško- da. Dosti bi se kambioalo an malokatjera družina bi imjela potrebo, de bi pošijala može, sinove an čeeé po svjetu za koš- kom kruha.

Tuó so zlo težki problemi an ki bi jih bluó trjeba rešiti sobit. Država ima dou- žnost, de poskarbi za tuó, a tud ka- munske oblasti ne bi smjele spat. Ka- mun bi muoru povjedat višim organom u kajšnem kritičnem stanju živimo za- voj dižokupacioni, ne pa podpjerat emi- gracijo. Ne bi smjeli pozabiti, de emi- gracija ne parnaša nobednega progressa, na- spruotno, naše gospodarstvo je začelo propadati zatuó, ker je odšla an hodi po svjetu na djelo narbutuóša djeluna muoč.

P. Mlinar

ČEDAD

MALI OBMEJNI PROMET

Odkar je začeu djelovati mali trafik s kraji, ki ležijo na drugem kraju kufina, je naše mjesto dobilo čisto drugačen vi- dez. Iz martvila, ki je bluó do pred nekaj mjesecu, se je razviju precej dobar traf- ik. Posebno ob sobotih, kar je u Če- dadu trg, je use puno ljudi, de se muo- ra človek kar prerivati po tesnih mjest- nih ulicah. Butjehe so pune kupcu an po oštarijah je tud use puno ljudi. An use tuó so parnesli dobri raporti med obema državama.

Zeljá useh je, an tega se troštamo usi, de se bo mali trafik kufina nimar buj krepiu, saj gre za pogin al obstoj našega malega mjesta. Zatuó muoramo rečti, de će se je Čedad donás spet oživu, gre za- služga prú dobrim raportom med Italijo an Jugoslavijo.

Nimar smo pravili, de bo trafik kun- fina za Čedad živjenskega pomjena, an do tega je tud paršilo. Troštamo se, de bo s časom paršilo tud do buojsih carin- skih olajšau (agevolazioni doganali), saj je trjeba samo malo dobre voje par za- interesiranih carinskih organih na tej an na oni strani. Tuó se je že pokazalo na tisti riunioni, ki so jo imjeli u Gorici pretekli tjedan.

Tud po vaseh Nadiške doline se je do- sti spremenilo odkar je odpart kufin. Sem an tje hodi nimar dosti ljudi an tud komportament nekatjerih pesimistou u Špetru se je spremenilo. Use kaže, de bo parnesu ta trafik ljepše an buojsje ži- venje u našo deželou, katjerega so ljudje že tarkaj časa parčakovali.

SOVODNJE

NESREČA PAR DJELU

Pretekli tjedan je muoru iti u špituu 34 ljetni djeluc Zufferli Ferruccio, ker si je zlomuó prst na roki, kar je djelu u javi kamna u Tarpeču.

SENATOR PIEMONTE PAR NAS

Sekretar socialdemokratskega partida senator Piemonte je paršiu u naše vasi, de si je ogledu u kajšnih razmjerah ži- vimo. U Gabrovici je imeu tud riunion z nekatjerimi domačini simpatizerji njego- vega partida an jim je razložu sedanje politično stanje Italije.

POROKA. Poročila se je naša vaščanka Costaperarja Zora s Pittioni Egidijem iz Cedača.

GROB V TUJINI. V Clevelandu je umruó u starosti 72 ljet naš občan Med- ved Tomaž, ki je šú u Ameriko pred 45 ljeti. Renki je use svoje živjenje posvetiu djelu an se nimar troštu, de bo paršiu na stara ljeta umrjet na domačo zemjo. Te- ga pa ni parčaku, ker ga je huda bolje- zen daržala več ljet parkljenjena na pa- stejo. Renki ni biu poročen an zatuó bo- jo verbalni use njegove prihranke sorod- nici, ki živijo u Nadiški dolini.

Beneška Slovenija priznana kot pasivno področje

Predsednik republike je podpisu de- kret s katjerim so usi naši kamuni uklju- čeni u pasiuu gorski teritorij an bojo zavoj tega imjel posebno pomuč od dr- žave. Teritorij, ki je predviden u tjem de-

muorli, de se napunijo hljevi z dobro živino, de se pogozdi več ku se more, de se postrojijo cješte an s tjem pomagajo za razvoj turizma, ker se bo lahko samo na to vižo ustavila emigracija an z njo izumiranje populacioni Beneške Slove- nije.

Gorsko področje Julijskih prealp

kretu, je tretji teritorij u videmski provin- ci. Do sadá je biu lec za pomuč gors- kim krajem raztegnjen samo na terito- rij visokega Taljamenta (kamor spada tud Rezija) an na teritorij Cellina-Me- duna na desnem brjegu Taljamenta. Z novim dekretom bojo naši kamuni, ki so kot znano med narbut pasiuunimi kraji u Italiji, končno zadihali an se začeli tro- štati buojsih časov.

Praktično se bo pomuč začela, kar bo ustanoviu konzorcij, ki bo koordiniru videmski prefekt s posebnim dekretom an aminstriru fond 2 milijard lir, ki ga je država določila naši daželi. Konzorcij bo nardiu prožet za izbuojsanje cjetne mrježe, napejavo vodovodou, sistemati- čno pogozdovanje an izbuojsanje živino- reje.

Predusem je za Beneško Slovenijo živ- jenske importance izbuojsanje živinoreje, od katjere so enkrat naši ti stari tud živ- jeli, dokler niso bli zavoj zanemarjeno- sti uprave parnuorani živino prodati an iti u emigracijo. Dosti ljudi bi lahko živ- jelo tud od gozdou, a tud u gozdarstvu ni bluó nobednega dobrega upravljanja an naši gozdovi so počasi propadli.

Če se bo pomuč rjes dobro ponucala, se bo lahko dosti izbuojsalo. Predusem pa se boju muorali aminstratorji držav- nega denarja truditi, de ga bojo vložili takuó, de bomo imjeli od njega kaj inte- resa an ne kajšni špekulanti, ki jih je pouosd nimar zadost. Poskarbjet bojo

Sestanek carinskih organov Italije in Jugoslavije

Pretekli teden so se sestali u Novi Go- rici italijanski in jugoslovanski carinski organi. Razpravljali so o enotnem tolmá- čenju in izvajanju določil videmskega sporazuma, ki se tičejo carine ter dosegil v tem pogledu soglasnost. Italijanska delegacija je postavila nekatera vpraša- nja v zvezi z domnevnimi slabostmi ne- katerih točk videmskega sporazuma. Pred- stavniki jugoslovanske carine so menili, da to ne sodi v pristojnost tega sestan- ka in naj bi to predlagali v razpravo mešani komisiji.

Na sestanku so izmenjavali tudi izkuš- nje o dosedanjem izvajanju carinskih or- ganov. Obe stranki sta poudarili potrebo, da bi zaradi točne informiranosti prizá- detih objavili na vseh mejnih prehodih listo dovoljenega blaga za prenos preko meje.

Razpravljali so tudi o olajšanju avto- mobilskega in motornega prometa med obema mejnima področjema. V tem po- gledu predvideva sporazum uvedbo car- neta ali triptica. Vsekakor bi bil priklad- nejši triptic.

To je bil prvi uradni sestanek italijan- skih in jugoslovanskih carinskih oblastí.

SV. PETER SLOVENOV

Če si sami ne bomo pomagali, nam tudi drugi ne bojo

Kakor znano je naša dolina venč part poljedelska. Največ sadimo sjerka, poseb- no u Ažli, Dolenjem Barnasu an okuolici Petjaha an Lipe. Pardjela se pa tud no malo ušenice, a te dosti manj kot sjerka, čeglih so naši kraji buj primerni za pardjelovanje ušenice an ta bi tud parneslá več profita gospodarstvu. An gljih tle je skrito njekšno pereče uprašá- nje. To uprašá nje je mlaču. Naši kmetje njemajo mlatilnic, kot tuó vidimo u drugih krajih an tud ne drugega potr- jebnega orodja an zatuó par nas rajš usak kmet, ki ima malo zemje posadi sjerak, ker par tej pardjelavi ni potreb- no mlatiti.

Ze večkrat smo pisal u našem listu, de bi bluó potrebno, de se kmetje kupe spravijo an kupijo use potrebne pujs- ke makine. Kmetje u Dolenjem Barna- su so tuó že začel an so kupili kar dva nova traktorja. Usi dobro vjedó kulko truda si s tjem paršparajo an kajšne koristi imajo. Zakí bi jih ne posnemali tud kmetje drugih vasi? Na isto vižo, kot so si kupili kmetje u Dolenjem Bar- nasu traktorje, takuó bi lahko par nas paršili do mlatilnic, ki bi mlatile uso uše- nico, ki se pardjela u useh sedmih ka- munih Nadiške doline.

Za kupit nove mlatilnice ne bi bluó nobedno riskiranje kapitala, kot bi mo- rebit kajšni mislili. Skupine kmetu, ki kupijo mlatilnico, traktor ali kajšno dru- go makino, imajo posebne privilegije, ker njekšan lec pravi, de da država za tajšne nakupe 70% pomoči. Zaki ne profitajo naši kmetje tega lečá? Na žalost pa se nobedan par nas ne interesira za tuó.

Trjeba se je organizirat an profitat use možnosti, ki se nam ponujao. Ne čakaj- mo, de bi nas paršili morebit nagovarjat za tajšne iniciative kajšni poglavarji iz Vidma ali Čedada. Tisti ljudje ne po- znajo naših problemou an tud če jih poznajo njemajo nobednega interesa, de bi jih rešil. Dobro jih poznamo, tiste ga- spuode! Kadar pridejo u naše vasi, pri- dejo le djelat propagando an prosjačiti za naše vote za njih stouček u parlamen- tu al u provincialnem konseju, ali pa nas hodijo pitat s upatizmom na tajšno vižo kot ga oni vidijo, tuó se pravi, de patriot je samo tisti, ki da njim voto. Ankul ne čujemo, de bi paršú kaj-

šan h nam z drugim namjenom, na primer, de bi se interesiru za naše socialne probleme, za kmete al za dižokupacion, ki je usako ljeto buj velika par nas.

Demokristjanski deputat Schiratti, ki je par nas nabrau taužente an taužente votou se ni več parkazu potlé odkar sedi u parlamentu. Sevjeda potlé, kar je kupu luksuzne vile u Rimu u Castelgandolfu, u Sanremu u Ligurji an buoh vje še kuod, nas ne pozna več. Takuó od taj- šnih ljudi ne moremo parčakovat ne po- močó an niti interesamenta, de bi za nas kje potukli na kajšna vrata an se zauzeli za naše vasi. Trjeba se je zatuó organi- zirat an računat na svoje sile an izbuojs- šat agrikolturo, de bo več pardjelka da- la, kot smo gor povjedali.

AŽLA. Lansko ljeto so namestili u Špetru neon luči za razsvetljava po va- si, pretekli tjedan pa so jih postavili tud u naši vasi. Zaenkrat so jih postavili sa- mo na placu. Troštamo se, de bojo po- skarbjet še ljetos, de bo imjela vsa vas tajšno luč, saj manj košta kot navadne lampadine an buj svjeti.

STIPENDIJE ZA STUDENTE. Suolski proveditorat u Vidmu je podeliu trem študentom, ki so lansko ljeto hodil u drugi ljetnik strokovne šuole za zidarje u Špetru, stipendije po 100.000 lir usake- mu. Ti premjani so Florjančič Renato an Florjančič Atilij iz Hostnega (občina Grmek) an Petrovčič Mario iz Černice (Sv. Lenart).

Ta konkors je razpisalo prosvetno mi- nistrstvo (Ministero Pubblica Istruzione) med študenti, ki so imjeli u šuolskem ljetu prú dobre uspehe an dobro kon- doto.

PARVEZITE PSE!

Direkcija lavske rezerve u Špetru opo- zarja, de bojo lovski guardijani ujeli an zaprli use tiste pse, ki bojo hodil okuoi po teritorju špeterskega komunja. Gos- podarji neparvezanih psou bojo muorli plačat multo. Daržite zatuó pse parve- zane.

ZLATNINO SO JI UKRADLI

Neznani tatovi so ukradli učiteljici Di Lennardo Emi zlatnino za pou milio- jona valorja, ki jo je imjela spravjeno u škati na svojem duomu. Karabinerji djelajo preiskavo.

ZVEZDE IN ZVEZDICE NA NEBU SLOVENSKEGA SLOVSTVA

Anton Aškerc

pesnik slovenskih balad, romanc in epov

(1856 — 1912)

*Moja Muza ni mehkužna,
bledolična gospodična,
Črnogorka je, Spartanka,
deva zdrava, ognjevit.*
(Aškerc: Moja Muza).

Anton Aškerc je pesnik mejaš iz Stajerske, kjer je zagledal luč sveta v Globokem pri Rimskih Toplicah 9. januarja 1856. Starši so ubožali in za dečka se je zanimala teta Agata, ki ga je poslala v Celje na gimnazijo a pozneje je vstopil v mariborsko bogoslovje. Ko je postal duhovnik je služil najprvo kot kaplan v Podsredi, nato po različnih vaseh, slednjič pa je zaprosil za mesto mestnega arhivarja v Ljubljani, kjer je bil imenovan 1898.

Anton Aškerc je začel objavljati pesmi v Zvonu pod psevdonimom Gorazd. Zvon je urejeval Levec. Ko mu je Aškerc poslal romanco Madono, je v njem spoznal epski talent. V Aškercu je bila zares velika epska dispozicija in je začel pošiljati Zvonu celo vrsto prekrasnih balad in romanc, ki jih je pozneje povil v knjigo, ki je njegova najboljša in ki jo je naslovil »Balade in romance«. Knjiga je izšla v začetku aprila leta 1890 in je vzbudila med Slovenci veliko presenečenje. Naš narod, ki je bil navajen le na Stritarjevo liriko, je začutil v Aškercu velikega epika. To je bila Velika noč slovenske balade in romance. Tu so domoljubne romance kot so »Trije popotniki« ob enem že balada »Stari grad« kot uvod v Staro pravdo. Tu so balade iz naše slovenske zgodovine kot »Brodnik«, »Lirska tragedija« in tu je »Venec balad« iz dobe kmečkih uporov pod naslovom »Stara pravda«, deset balad do zadnje »Kronanje Matije Gubca v Zagrebu« kjer je dosegla njegova zgodovinska balada in slovenska balada sploh svoj najvišji vrh. Snov za balade in romance je zajemal tudi iz slovanske in svetovne zgodovine tako »Svetopolkovo oporoko«, »Judita«, »Celjsko romanco«, »Boj pri Pirotu«, »Napoleonov večer«, »Ukrajinsko duno«, »Atila in slovenska kraljica«. V tej knjigi pa so še balade, romance in legende iz našega kmečkoga življenja, ki hrepeni po pravici tako »Mejnik«, »Kristus in Peter«, »Slovenska legenda«, »Na sedminji«, »Svatba v Logeh«, »Črnošolec«, »List iz kronike Zajčke« in »Godčeva balada« pa staroegiptovska bajka »Prva mučenica« kjer proslavlja Misel svobodno.

V drugi knjigi Lirske in epske poezije, ki je izšla leta 1896, so prav tako močne njegove baladeske strune, tu srečamo sledeče balade, do kraja dognane kot so »Ponočna potnica«, »Mutec Osojski«, »Perunov žrec«, »Balada o sv. Martinu«, »Osvoboditeljica sužnjevca«, »Tujega gospodarja poslednja pesem«, pa že tudi vmes filozofske pesmi kot so »Krišna« in »Budhova čudesa«. V tretji zbirki poezij »Nove poezije« 1900 pa prevlada filozofija in izgradnja njegovega svetovnega nazora, novelistična pripovedna pesem. Leta 1904 je izdal dramatsko epsko lirsko pesnitev »Zlatorog«, ki sloni na starodavni bajki o zlatorogu, ki jo on še poveleča z mogočnim himno soncu in dobrim vilam, belim

ženam, ki ljubijo dobroto in druge vrednote z »Mefistom«, »Zelenim lovcom« zla. Aškerc je smatral to delo za najboljšje delo in doseglo bi učinek tudi na odru. Leta 1904 je izdal »Četrti zbornik poezij« kjer so zopet biseri balad kot mogočna »Homerjeva smrt« kjer pa so tudi pesmi iz »Popotniškega dnevnika«, kjer proslavlja morje in dva slovanska pesnika Puškina in Mickiejewicza, ki je napisal največji slovanski epos, »Pana Tadeja«. Izdal je še zbirko poezij »Mučeniki« 1906 pa mirne epske utrinke »Junake« 1907 a Primorce je osrečil z krasnimi baladami in romancami, ki jih je naslovil »Jadranski biseri« (1908).

Anton Aškerc je že v »Novih poezijah«

Koncert pevskega zbora »Bojan« iz Dornberka v Proselni dvorani v Gorici

V nedeljo 8. januarja t. l. je gostoval v Gorici pevski zbor »Bojan« iz Dornberka, najboljši zbor v Slovenskem Primorju. Peli so narodne pesmi v Maroltovi prireditvi pa še Prelovčeve, Jerebove, Simonitjeve in Juvančeve, dodali so še ob koncu »Mi smo Ribničanje«.

Vsaka pesem je bila do otenkov naštudirana, do tako visoke umetniške ravni, da si se lahko samo čudil. Posebej so me še zanimala korotanske: Moja kosa, Furmanska; a gospodična Hilarija Lahova je zapela alt- solo »Pojdem v Rute« tako čudovito in globoko, tako občuteno, da si čul le slovenske duše elegični lju-bezenski spev kot ga zlepa več ne boš čul. Ta interpretacija je bila zares umetniška pa še v Karantanijo zamaknjena. Prav tako globoko je bila podana Furmanska (Je pa bila ljepa ura). Pogrešal pa sem vsaj eno beneško-slovensko narodno ali prirejeno.

Pri vseh pesmih si čul sublimacijo in gracijo po narodne duše prazvok, da je bil zares mojster oni dirigent, prof. Ivo Matičič, ki je to čudo na vasi storil. Disciplinarnost, zadržanost, tih

napisal odo antični Romi, zdaj je šel po antiko v Atene in Egipt in spesnil knjigo »Akropolis in piramide«. To je divna slovenska pesniška zbirka, ki proslavlja antiko. Mnogo je potoval in od vse povsod je prinašal bisernate pesmi ter obogatil tako slovensko slovstvo.

Doma je spesnil še »Peti zbornik poezij« 1910, kjer je napisal tudi čudovito elegijo Simonu Gregorčiču in zadel bistvo njegovega duha kot še nihče, akoravno je bil Gregorčič lirik, on pa epik. Njegova labodja pesem pa je ep »Poslednji Celjane«, obširna epska pesnitev, katero je izdal 1912 in kjer je opeval Celjske zvezde, ki so se že utrinjale v zadnjem Celjanu in novo vzhajajočo zvezdo slovenskega ljudstva, najlepši ep po Prešernovem »Krstu«.

Vse te knjige, naj omenim še epsko pesnitev Primož Trubar, hranijo bisere Aškercove umetnosti, kar pa ni biserov v njih, so osnutki, močni kamni za stavbo slovenske epike, čeravno še niso vsi izdelani. Tudi na Slovensko Benečijo se je spomnil Anton Aškerc v pesmi »Velika noč pri beneških Slovincih« in v romanu »Atila in slovenska kraljica«. Njegova muza opeva junake, se ne joče nad svetovnim gorjem bridkim, resno kliče le na delo, ki naj spasi nas edino. Tako sam karakterizira svojo muzo v pesmi »Moja muza«:

*V levi baklo, v desni handžar
kvišku dviga Moja Muza;
razsvetljuje teme klete
in s tirani se bojuje.*

Anton Aškerc je poet junakov, slovenskih, slovanskih in vseh narodov. Danes je bolj mlad kot kedaj, danes sije še svetleje njegova zvezda. Na misel mi hodijo verzji iz njegove parabele »Časa nesmrtnosti«:

*»Truplo tvoje pač strohni v gomili,
ali časa tvojih del ostane!
Narod tvoj bo pil iz čaše tvoje,
s pitjem njenem boče se napajal —
v delih svojih živel sam boš večno!...«*

in mogočen akord je strnil v eno te počke duše, ki so nam prinesle sladko slovensko petje kot ga pevski zbori iz dobe narodnega prebujenja niso poznali. V glasbi in slovenski peti pesmi sem videl višek svobode, ki se pretaka v svojevrstno umetnost, ki v srcu nikoli ne iz-zveni.

Prvi zvonček

*Kaj prvi zvonček zacingljaj,
tako srebrno sramežljivo,
spomladni vetrec šel čez njivo,
ob zvončku tih obstal.*

*K zvončku sem se sklonil,
z čebulico bi ga izrul,
v vrtu s črno zemljico obsul,
pa lahko stebelce bi mu polomil.*

*Pustil sem ga, naj cvete blizu njive,
na gmajni kjer zeleno brinje
duhti; rmeno sonce in nebo presinje
naj sklibe druge bratce žive
v gmajni in dolini, niz ograd,
zvoni naj prvi zvonček vsem spomlad.*

Iz zgodovine Ahtna

Ahten (Attimis) je mali trg, ki leži na desnem bregu reke Maline. Nad njim je nekaj stal gorenji grad »Castrum veterum« s kapelico sv. Nikolaja. V tem gradu je bivala mogočna plemiška rodovina istega imena, ki je imela sodstvo nad vso dolino. Mnogi so mislili, da izhaja od toskanskega mejnega grofa Udalrika, ki se je bajé polastil teh krajev. Iz zgodovinskih virov pa vemo, da je salcburški škof Bertold leta 1100 podelil Attems z okolico svojemu nečaku Burkhardu Mosburškemu in njegovi ženi Aciki. Pred svojo smrtjo (l. 1106) je zapustil Burkhard svoja posestva hčeri Matildi, omoženi s Konradom Pilštanskim. Tudi vdova Acika je darovala (l. 1130) vsa svoja posestva na Furlanskem med Nemami in Fojdo, zlasti v Ahtnu, svoji hčeri in njenemu možu. Ta dva sta imela hčer Dijemoto, ki se je poročila z Ulrikom, bivšim markgrofom toskanskim. Leta 1170 sta darovala patrijarhu Ulriku II. in akvilejski cerkvi grada Attems in Pertištajn; vasi Portčinj, Prosnid, Subid, grada Črneja in Vizont, alodij Neme z dvorom in gradom »Hage«, Rakelje, Predegoj, Vipolže, ter vse kar sta imela v krajih Breginj in Logje. Leta 1256 je podelil patrijarh Petru Attemsu dohodke osmih mark »ad usum curiae«, katere je preje žival Kaporjak v Brdu in Teru. Ulrik in Dijamota sta darovala tudi svoje vazale, od katerih so štirje bivali v ahtenskem gradu. Patrijarh pa je darovana posestva takoj podelil nemškima plemičema Arbonu in Henriku, ki sta bila najbrže Ulrikova vazala. Ta dva sta postala začetnika imenitne rodovine Attemsov, ki se je pozneje razdelila na dve vrsti, na furlansko in na štajersko (Petzenstein). Prvi so imeli v grbu črnega medveda na belem polju in so vršili civilno in kriminalno sodstvo, drugi pa trozob ali tri bele zvezde na rdečem polju in niso imeli nikaškega sodstva. Pristojal jim je že od nekaj naslov »markgrofii« in so imeli pod seboj tudi Črnejo.

Znano je, da je stal grad Attems že v XI. stoletju. Pozneje, ko so bili plemiči naveličani živeti po gozdovih in samotah

in so večji del leta bivali po mestih, so si postavili tudi nove gradove bližje ob-ljudenim krajem. Tako so sezidali Attems (1290) svoje novo bivališče »Novi ali dolnji grad« v Podbregu. Ko so se začele razprtije in krvavi boji med furlanskim plemstvom so se pridružili Attemsi Kukanjcem proti Zavornjanom (l. 1293). Leta 1295 so pomagali Attemsi Kamin-skemu gospodu proti patrijarhu, a ta je prodrl s svojo vojsko in zasedel grad Attems. Kmalu za tem so se začeli ti prepirati s patrijarhovim glavarjem v Tr-zizmu in zato so jih spodili iz grada.

V trgu Ahten, ki je imel že leta 1341 svoj lasten pravilnik, je bila župna cerkev sv. Jurija. Tu je bival župnik iz Nem in vršil duhovsko oblast ali pa je imenoval kakega drugega duhovnika za svojega kaplana v Ahtnu. Pod novim gradom je bila tudi cerkev sv. Andreja, katero so sezidali plemiški zadrudniki v XIII. stoletju s pomočjo svojih podložnikov po slovenskih vaseh.

Južno od trga, med Malino in cesto, je stal »Stari dvor« na nekem griču kot čuvar prehoda po dolinici iz Ahtna v Partištajn. Tu je bil grad (podrt v XV. stoletju), cerkev sv. Marije in nekaj hiš, ki so bile obdane z zidom. Tu so navadno gastaldi sodili graščinske podložnike. Leta 1420 je kupil Jakob pok, Nikolaja Attensa sodstvo od Folkerina Zavornjana. Prebivalci so večkrat zarubili živino Ravožanom, če je prišla čez mejni potok na pašo. Leta 1472 je zopet odstopil Ivan Zavornjan Jakobu Attemsu svoje pravice v Starem dvoru. Koncem XVI. stoletja ni bilo več hiš (cerkev je odnesla povenjen Maline l. 1820), a polja so bila še vedno podvržena jurisdikciji Attemsov in Zavornjanov. Pod ahtensko graščino so spadale tudi slovenske vasi Podbreg, Malina, Vrh sv. Jurija in platišča. Malina je bila takrat še občina zase in se omenja že leta 1313. Leta 1328 se je odpeval »Bojatzione di Castelnuovo« svojemu fevdnu »habitationis in Forame« in patrijarh Pagano je podelil tega z vsemi pravicami bratoma Ardeman in Osalco iz Krmina.

AHTEN. V ozadju Malina in Subid

ANTON INGOLIČ DEČEK Z DVE MA IMENOMA

»No?« je zabrundał Groth, ker je Kurt stal še vedno nepremično pred na stečaj odprto omaro.

Kurt se je sklonil in potegnil velik atlas izmed knjig.

»Ga že imam!«

Zaklenil je omaro, očetu vrnil ključek, sedel za mizico, odprl atlas in začel mrzlično obračati liste. Vendar ni našel, kar je iskal. Moral se je zateči k očetu.

»Oče, pokaži mi, prosim, Spodnje Stajersko!«

»Spodnje Stajersko?« Groth se je začudil Kurtovemu vprašanju, vendar je povedal brez obotavljanja. »Imamo Spodnje in Gornje Stajersko. Gornje leži v Avstriji, Spodnje pa v Jugoslaviji. Zdaj pa najdi sam prvo in drugo!«

Kurt se je vrnil k mizici, brskal nekaj časa po atlasu in spet prišel k očetu, češ da je Gornje Stajersko sicer našel, Spodnjega pa ne najde.

Groth je zaničljivo puhnil dim.

»Saj sem rekel, da so današnje šole zanič. Daj sem atlas!« Naglo je obrnil nekaj listov. »Glej, tu leži Jguoslavija! To je zaostala balkanska država, ki le s severnim delom, s tako zvano Slovenijo sega v Srednjo Evropo. Spodnje Stajersko leži tik ob avstrijski meji. Tule! Vidiš? Pred prvo vojno stajerska dežela seveda ni bila razdeljena, spadala je v celoti k Avstriji, k stari Avstro-Ogrski monarhiji, šele po vojni, po prvi svetovni vojni...«

Groth si je našel novo cigareto in se tako pripravil na daljši razgovor o nekdanjih časih.

»In kje je Tentschach?« je vpadel Kurt.

Groth je potegnil cigareto iz ust.

»Kakšen Tentschach?«

»Moj rojstni kraj vendar!« je vzkliknil Kurt začudeno, malodane užaljeno.

Namesto da bi odgovoril je Groth rezko vprašal: Kdo ti je govoril o Ten-

tschachu?«

»Pri vpisovanju me je gospa ravnateljca vprašala, kje sem rojen,« je povedal Kurt. »Nisem se mogel takoj spomniti. Pokaži mi ta kraj, da si ga bom laže zapomnil!«

Groth je jezno stegnil prst proti atlasu.

»Tu nekje!« je zabrundał.

»Natančno mi pokaži!« je zaprosil Kurt, saj tam, kamor je pokazal oče, ni bilo kraja s tem imenom.

Groth je vrgel komaj načeto cigareto v pepelnik.

»Spravi se stran!« je zavpil. »Siten si kot muha.«

Kurt se je zbežan vrnil k mizici.

Kako? Najprej je rekel, da je dobro, če si ogleda daljne dežele, zdaj pa mu ne mara niti pokazati, kje leži njegov rojstni kraj...«

»Spravi atlas v omaro!« je Groth zaklical razdraženo, še preden je Kurt sedel za mizico.

»Rekel si vendar, da...«

Groth se je pogledal h Kurtu, mu vzel atlas in ga zaklenil v omaro.

»Ko ti bodo v šoli naročili, da ga prineseš, ga dobiš, prej ne!«

Skrajno razdražen je spet sedel za mizo, si prižgal novo cigareto in vzel časopis v roke.

Kurt se je potegnil k oknu. Tesno dvo-

rišče je bilo prazno. Samo sonce je lilo nanj. Takoj po obedu bo odšel na kopa-nje, je sklenil. Tudi oče je dejal, da bo šel z njim. Vendar bo lepše, če ne bo šel. Nikoli ne veš, s čim ga razježiš. Mati pravi, da je njegove živčnosti kriva vojna, vendar: čemu mu je vzel atlas in zakaj mu ne pokaže, kje leži Tentschach? ki je samo na videz čital časopis, je zbudil v Kurtu željo, da ne odneha.

Okrenil se je od okna. Pogled na očeta.

»Si bil tedaj z mamo tudi ti v Tentschachu?« je vprašal.

»Kdaj tedaj?« se je obregnil Groth.

»Ob mojem rojstvu?«

»Ne,« je Groth odgovoril mirneje, »tedaj sem že bil vojak.« Ker je Kurt hotel spet nekaj vprašati, je naglo nadaljeval. »Mati ne bi bila šla tako daleč od doma, če ji zdravnik ne bi bil priporočil spremembo zraka. Na Stajerskem so lepi kraji, nad Tentschachom se dvigajo planine z gostimi smrekovimi gozdovi. Gorski zrak ji je res dobro del, zato je ostala, dokler se nisi ti rodil.«

»Kaj pa stara teta? Je ozdravela?«

Groth je napravil neumen obraz.

Tedaj se je na vratih pokazala Grothova.

»Obed je pripravljen. Pridita!«

»Mati,« je zaklical Kurt prizadeto, »oče niti ne ve za teto v Tentschachu.«

Grothovi je šinila kri v glavo. Z izpra-

šujočim pogledom je šla od Kurta h Grothu.

»Povedala sem Kurtu,« je spregovorila z negotovim glasom, »da sem bila v Tentschachu, ker je teta zbolela in...«

»... in ker ti je zdravnik priporočil spremembo zraka,« je Groth hrupno segel v njene besede. »Šla si tja zaradi zdravja stare tete Gizele,« je naravnost zakričal, »in seveda zaradi svojega zdravljenja. Kporočilo o Kurtovem rojstvu sem dobil, ko sem se tisti dan vrnil z vaj. Zvečer sem povabil prijatelje na kozarec vina. Lepo je bilo! Saj sem ti pisal, ali ne, Frieda?«

Groth se je zasmeljal, Grothova pa je zaklicala naglo, proseče: »Pojdimo jest! Kurt, tebi sem pripravila presenečenje, pridi!«

Kurt ni bil prav nič radoveden, kakšno presenečenje mu je pripravila mati. Begalo ga je nekaj drugega: s Tentschachom, njegovim rojstnim krajem, nekaj ni v redu. Je očeta in mater sram, ker se je rodil v Jugoslaviji, o kateri iz očetovih ust še ni slišal lepe besede?

Še med kosilom se ni mogel otresti te misli.

»Najbrž sem planine,« je vzkliknil nenadoma, »hišo med drevjem in njivo z oračem videl v Tentschachu, v svojem rojstnem kraju!«

Grothova se je čudno zasmejala.

Varujte sadno drevje pred mrazom

Sadno drevje pozebe navadno u zgodnji pomladi, kar so dnevi gorki, noči pa marzle. U gorkih dneh se začno pretakati sokovi, hud močni mraz pa jih ustavi an zavoj tega drevja zmazrne. Posebno rado pozebe tisto drevje, ki ni bilo pravilno gnojeno an njeso mladike do zime uozorjele. Kaduor gnoji preveč pozno z gnojnicjo (od junija naprej) ali z drugimi dušičnatimi gnojili, ki slijo drevje u rast, muora računat s pozebo.

Najrašj pozebe tisto sadno drevje, ki raste u nizkih an mokrih legah (pozicioru). Drevje, ki raste na sončnih krajih an u suhi zemlji, navadno popounoma dozori an dobro prezimi. Sevveda so tudi nekatere sorte buj občutljive za pozebo. Drevje, ki rado pozebe, ima u zemlji navadno preveč dušika an premalo japna, kalija in fosforja. Tajšnemu drevju je trjeba dat japna an ga pognojit s superfosfatom ali Tomaževo žindro, s kalijevo soljo ali s pepelom.

Dostokrat pa ozebejo na pomlad debila, posebno na drevju, ki raste na sončnem kraju. Tajšno drevje je trjeba zavarovat pred preveč zguodnjim an preveč močnim ogrevanjem s tjem, de se zasenčijo debila z deskami, lubjem ali s kajšno drugo rečjo, ki odbija sonce, de se debilo preveč ne ugreje an ne uzbudi sokov.

Zlo pomaga, če februarja pobjelite z japnom debilo an veje. Narbuj hitro se tuó nardi, če poškopite z japneno vodo use drevo. Bjela farba odbija sonce, de se drevo ne ugreje an začne buj pozno odganjati, kar so noči buj gorke.

Pozebene mladike porjete u živo do zdravega lesa. Pozeben lub na debilu an vejah odstranite an obrjete do živiga, rano dobro zamažite s cepilno smolo, če pa te njemate par rokáh, nucajte predjelano ilouco, an use povijte s staro cunjoo.

Sadna shramba

Sadjarski strokounjakí pravijo, de muora imjet sadna shramba 'dnakomjerno nízko temperaturo, ki ne smije biti pozími pod 2° C, u jeseni an na pomlad pa ne več kot 8° C. U preveč gorkem prastoru sadje preveč hitro zdreleje an rata puhlo an močnato. Če pade temperatura pod 0° C, lahko sadje zmazrne. Venčpart jabučnih suort se narbuojš darži par 3 do 5° C.

Zlo važna je tud umiditat od ajarja. Če je shramba preveč suha, sadje preveč evaporá, se inkrešpá an izgubi pejz. U preveč umidki shrambi pa sadje močno gnije. Umiditat od ajarja naj bo u shrambi 75-85%. Če je percentual umiditadi večji, jo muorate zmanjšat z odpiranjem oken, kar je suho. Tud živo japno, spravjeno u kajšni posodi uzame ajarju precej umiditadi. Če je shramba preveč suha, poškopite tla s čisto vodo, ali pa var-

žite na tla mokro žaganje an odpirajte okna kar je daževna ura.

Ker sadje, posebno jabuka, rado potegne nase slab duh, ne smijete daržat u sadni shrambi tajšnih reči, ki imajo slab duh. Tud gnílo sadje muorate zavoj tega nimar proč jemati.

Zwinoreja

Kar kupujete živino

Kar kupujete živino, četé sigurno kupiti tajšno, ki je zdrava, dobra za djelo, za razplod, za moužo ali za pitanje. Par tjem največkrat gledate samo na zunanje senje: zdrava krava je živa an vesela, ki rada an za apetitom je; dlaka se ji sveti, hoja zdrave krave je pravilna itd. Bouna krava dostokrat darži dol glavoo, nima apetita, dlaka se ji ne sveti an ne stoji pokonc, ne gleda okuol sebe an ima vročino.

Zatuó lahko vidite, če je živina zdrava, u dostih primerih že po zunanjih senjih, ki pa njeso nimar fidani za konstatat zdravje živali, ki jo četé kupit. Vjedít muorate, de živina kaže vidne senje boljezní samo takrat, kar je boljezen u njej že razvita. Živina je lahko že bouna ali infetana z nalezljivo boleznijo (malattia infettiva) kot na primer s tuberkolozoo, kravjo pešto itd., ne de bi bli na njej vidni boljezníki senji, ker je boljezen šele u začetku, tuó je u inkubacijí. Tuó pa lahko konstatá samo veterinar, ki živino pregleda ali kar na sejmu ali pa potlé na duomu. Zavoj tega je par kupovanju živine nujno potrjebno uprašat za nasvet veterinarja an se šele potlé odločit za nakup. Samo takuó boste kupil zarjes zdravo, za djelo, za moužo an za razplod dobro kravo.

Nakup mouzne krave

Prodajalci pogosto parženejo na sejem krave s pounimi, napetimi vimeni, ki njeso ble pomoužene en dan ali dva, de bi kupec po debelem vimenu mislu, de daje krava dosti mljeka. A useglih lahko s sigurnostjo presodite mouznost krave, če boste vjedeli, kar kupujete kravo, te le reči:

Dobra mouzna krava muora imjet nežen »ženski« vitez: imjet muora mehko an elastično kožo, lahko glavoo, doug ozek vrat, široka an globoka prsa, doug an tanek rep. Distanca med zadnjimi rebri muora bit velika, približno tri do štjeri parste.

Vime muora bit veliko, spredaj muora bit naprej nategnjeno, pa tud zadaj naj ga bo dosti. Vime ne smije bit mesnato,

tuó je po mouži se muora stisnit, muora bit dosti buj majhno. Seski muorajo bit dobro razviti, usi 'dnaki an zadost delec 'dan od drugega.

Karvne žile, ki gredo od vimena prout trebuhu, muorajo bit dobro razvite an poune; glih takuó tud mlječna »jamica«, tuó je kraj, kjer karvne žile gredo u trebušno votlino. Mlječna jamica muora bit almanj tarkaj velika, de lahko ložite vanjo varh parsta.

Če ima krava, ki jo mislite kupiti, use te senje an če dá še par poskusni mouži dosti mljeka, ste lahko sigurni, de boste kupili dobro kravo mljekarico. Sevveda pa boste mouznost narbuojš konstatat šele takrat, če boste več časa kontrolal, kulko mljeka daje u določenem času.

Usečno pa muorate gledat par kupovanju mouzne krave še na use povjedane senje za spoznat, če je živina zdrava, predusem pa jo muorate pokazat veterinarju.

Sadne tropine kot fuotar

Za fuoter so dobre samo zdrave, frišne, posušene an nakisane tropine, ki imajo še dosti redilnih sostanc. Frišne tropine so tarkaj urjedne ku bjetule za živino. Suhe tropine pa njeso nič slabše kot dobro seno. Par tropinah za fuoter pa ne gledamo samo na redilnost, ampak tud na dober upliu, ki ga ima ta fuoter na prebavo. Frišne sadne tropine so narbuojše za prašiče, pa tud krave jih rade jedo. Vederbane (mufove, gnile) tropine djelajo škodo an morejo par brejih kravah pouzročít zvrženje, zatuó je buojš, de brejim kravam tropin ne dajete.

ZAVASE gospodinje

ZAMASČENE KOLETE' od obljeke, kapotá ali jope izperite z mješanicoo ene parti salmjaka (ammoniacoo) an deset parti vode an drgnite s spacoo, dok umazanija ne izgíne.

MASTNE FLAŠE operite z vročo vodo an sodo, potlé pa jih še očistite s koprivami ali pepelom.

MUFO IZ SLAME odstranite takuó, de jo pomažete z gosto mješanicoo soli an vode. Po nekaj dneh jo premažite še enkrat s soljo, ki ne pusti mufovjet.

FLAŠE DOBRO ZATAKNETE, če tapone prej namočite za nekaj minut u olju, de postanejo nepropustni za ajar.

JOD ODPRAVITE IZ BLAGA takuó, de namažete umazane kraje z 10% salmjakom ali 10% raztopino natrijevega tiosulfata.

RJO' odpravite iz blaga z močno raztopino kalijevega bioksida ali limonove kisline, pa tud z mješanicoo vinske an limonove kisline. Blago muorate potlé dobro splakniti.

Cene na debelo

ZIVINA ZA ZAKOL			SADJE IN ZELENJAVA		
		po kg.			po kg.
Krav	L.	160 do 250	Solata	L.	70 do 80
Voii	»	245 » 265	Krompir	»	25 » 30
Jenice	»	260 » 270	Jabuka	»	60 » 80
Teleta	»	420 » 450	Hruške	»	60 » 80
Ovce	»	110 » 120			
Prašiči (100-150 kg.)	»	320 » 360			
ZIVINA ZA REJO			SIR IN MASLO		
		po glavi			po kg.
Krave mlekarice	L.	125000 do 170000	Mlekarniški sir	L.	420 do 450
Jenice breje	»	120000 » 165000	Mlekarniško maslo	»	850 » 900
Prašiči (10-20 kg.)	»	5500 » 6500	Domače maslo	»	650 » 700
PERUTNINA-ZAJCI-JAJCA					
		po kg.			
Piščeta (polli)	L.	700 do 720			
Kokoši	»	620 » 650			
Purani (dindije)	»	620 » 650			
Zajci	»	250 » 270			
Jajca (100)	»	2200 » 2300			
ZITARICE					
		po kuintalu			
Pšenica	L.	6700 do 6750			
Sjerak	»	4500 » 5000			
Pšenična moka (0)	»	8700 » 9000			
Sjerkova moka	»	5400 » 5800			
Pšenični otrobi	»	4200 » 4800			
Farineia	»	3700 » 4000			

Dolar USA	642
Sterlina papir	1665
Francoski frank (100)	150
Švicarski frank	149
Belgijski frank	12.30
Avstrijski šiling	24
Nemška marka	154
Dinar	75

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmr
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica.

TVRDKA G. BLASUTTO

Vsakovrstni les za predelavo, rezan mehki in trdi les, tovarna vsakovrstnih stolov

SV. IVAN ob NADIŽI - telef. 26

GORICA - Via Lugh' Isonzo - telef. 3400

Oliščite Planico,

najlepšo smučarsko točko v Sloveniji

Visitare Planica,

la più incantevole località per sport invernali della Slovenia

Planica. Skakalnica 120 m visoka, 14 km oddaljena od Trbiža. V neposredni bližini Hotel „Dom v Planici“ s 33 sobami z mrzlo in toplo tekočo vodo ter centralno kurjavo, kopalnica. Hotel nudi prvovrstno hrano in zmerne cene.

Planica. Trampolino di salto per sci alto 120 m, distante da Tarvisio 14 km. Nelle immediate vicinanze Hotel „Dom v Planici“ con 33 stanze con acqua corrente calda e fredda, riscaldamento centrale. L'Hotel offre un'ottima cucina e prezzi convenienti.

»Norček,« je vzkliknila čez čas, »bilo ti je vendar komaj mesec dni, ko sva zapustila Tentschach.«

Groth je pomenljivo pogledal svojo ženo.

»Morda,« je dejal počasi in s poudarkom, »morda je vse to videl, ko sta me med vojno obiskala v Jugoslaviji. Frieda, ali si pozabila, da sta bila poleti štiriinštiridesetega spet v Tentschachu? Tedaj je bilo Kurtu pet let. Ali ne?«

Grothova je molče prikimala.

Kurt se je bolj in bolj čudil vsemu, kar je slišal.

»Kako dolgo sva bila tam?« je vprašal osuplo.

»Menda dober teden,« je odgovoril Groth s svojim navadnim, rezkim glasom. »Da, dober teden. Dobil sem deset dni dopusta. Bilo je poleti, takšen čas, kot je zdaj. Vso Spodnjo Štajersko smo prevozili z motociklom. Toda dovolj o tem!«

Odsekano je končal in se sklonil nad krožnik.

Nekaj časa so jedli molče, nenadoma pa se je Groth spet oglašil. Začel je pripovedovati o kupčijah tega dne. Govoril je hrupneje in več kakor navadno.

Ko so pospravili pečenko s prikuho, je Grothova postavila na mizo lepo okrašeno torto.

»Kurt, to je zate, ker si uspešno končal

nižjo šolo!« je rekla.

Kurtu so le za hip oživele oči, čeprav je imel izmed vsega pečiva najrašji torto.

Ni še pospravil prvega kosa, ko je odložil nož in vilice in zaklical bleščočih očih:

»Rad bi videl svoj rojstni kraj.«

Groth je vrgel vilice in nož po mizi.

»Tja dol ne bomo šli nikoli,« je zaklical tako rezko, da je Kurta zabelo pri sruu.

»Zakaj ne?« je kljub temu stisnil iz sebe.

»Tam so komunisti. Niso za las boljši od Rusov, čeprav so se sporekli z njimi. Dobro jih poznam, dalj kot leto dni sem se tolkel tudi z njimi.«

»Prosim, Fritz, prosim, Kurt, pustimo te stvari!« je Grothova zaprosila. »Sreča, da je mimo vojna in vse, kar smo doživeli tedaj in prva leta po vojni! Čimprej moramo pozabiti, kar je bilo.«

Groth se je dvignil; lice se mu je svetilo od maščobe in oholost.

»Zaenkrat res,« je zaklical napihnjeno. »Vendar ne za vselej. Fritz Groth se bo vrnil na Pomorjansko, v Arnsfeld, mora se vrniti! Šele tedaj bomo začeli živeti, kakor se spodobi bivšemu nemškemu vojaku.«

Tudi Grothova je vstala.

»Jutri ali v nedeljo pride teta s Hildo in Maksom,« je rekla, kakor da se je tega domislila šele ta trenutek.

Groth jo je začudeno pogledal.

»Dopoldne me je poklicala po telefonu in sem jo povabila,« je dejala Grothova

Grothova je prestrašeno pogledala Grotha, ta pa se je zaničljivo namrdnil.

»Kaj hočemo tam?«

»Rad bi videl svoj rojstni kraj.«

Groth je vrgel vilice in nož po mizi.

»Tja dol ne bomo šli nikoli,« je zaklical tako rezko, da je Kurta zabelo pri sruu.

»Zakaj ne?« je kljub temu stisnil iz sebe.

»Tam so komunisti. Niso za las boljši od Rusov, čeprav so se sporekli z njimi. Dobro jih poznam, dalj kot leto dni sem se tolkel tudi z njimi.«

»Prosim, Fritz, prosim, Kurt, pustimo te stvari!« je Grothova zaprosila. »Sreča, da je mimo vojna in vse, kar smo doživeli tedaj in prva leta po vojni! Čimprej moramo pozabiti, kar je bilo.«

Groth se je dvignil; lice se mu je svetilo od maščobe in oholost.

»Zaenkrat res,« je zaklical napihnjeno. »Vendar ne za vselej. Fritz Groth se bo vrnil na Pomorjansko, v Arnsfeld, mora se vrniti! Šele tedaj bomo začeli živeti, kakor se spodobi bivšemu nemškemu vojaku.«

Tudi Grothova je vstala.

»Jutri ali v nedeljo pride teta s Hildo in Maksom,« je rekla, kakor da se je tega domislila šele ta trenutek.

Groth jo je začudeno pogledal.

»Dopoldne me je poklicala po telefonu in sem jo povabila,« je dejala Grothova

naglo in vsa rdeča v lice. »Saj ti je prav, Fritz?«

Kurtu ni ušel njen pomenljivo proseči pogled.

Naj le pride,« je privolil oče. »Zijala bo, ko bo videla avto.«

»Tudi ona se je znašla,« je pohitela Grothova. »Sprva ji trgovinica ni šla, od pomladi pa se ne pritožuje več. Hilda in Maks bi lahko ostala kak teden pri nas. Kaj praviš, Kurt?«

Kurt je pospravil zadnji grizljaj torte in planil od mize.

»Hodili bi se kopat, v živalski vrt, na igrišče...«

»Seveda,« je pritrdila Grothova z olajšanjem. »Teden dni bosta ostala, potem boš šel ti za teden dni v Kassel. Hilda je zgovorno dekle, včasih sta si bila dobra prijatelja. Ali ne?«

Kurt je v hipu pozabil na Tentschach in vse, kar je bilo v zvezi z njim.

»Krasno, krasno!« je zaklical ves iz sebe in se vrgel materi okoli vratu.

3. Obisk.

Teta Berta je s Hildo in Maksom prišla že naslednji večer. S prihodom prijazne tete, predvsem pa zgovorne, naravnost klepetave Hilde in kričavega Maksa je oživel Grothovo stanovanje v velikem, še ne popolnoma dograjenem stanovanjskem bloku. Hilda je končala nižjo gimnazijo in je bila za svojih petnajst let

veliko, nekoliko preveč suhljato dekle. Maks, ki je bil dve leti mlajši od Kurta, pa je bil majhen, debelušast in vedno lačen deček. Več kot leto dni se niso videli, zato so si imeli mnogo povedati, največ je vedela seveda Hilda. Pripovedovala je o svojih uspehih v šoli ter o smešnih zgodbah profesorjev, součencev in součenk. Takoj prvo uro je bilo potrjeno, da se vrne naslednji dan v Kassel teta asma, Hilda in Maks pa se odpeljeta šele v nedeljo teden s Kurtom, ki bo ostal nato v Kasslu najmanj štirinajst dni.

Po večerji sta Grothova odpeljala teta v Hannover. Otroci so ostali doma sami.

»Živio, živio!« je vzkliknila Hilda, ko je avto odbrnel izpred hiše. »Fanta, zdaj se šele začne pravo igranje!«

Zares, Hilda je znala igre, o kakršnih se Kurtu ni niti sanjalo, resne in tudi hudo smešne. Toda po dveh urah igranja in tekanja po kuhinji in obeh sobah so se tako utrudili, da so zasopli obsedeli na kavču v dnevni sobi. Kurt in Maks sploh nista mogla ničesar, Hilda pa se je še vedno zvedavo ozirala naokoli. Noge so tudi njej odpovedale, sicer pa je bila še sveža. Kaj bi še počeli?

»Oglejmo si sliko!« je zaklicala čez čas podjetno in skočila k polici.

»Oglejmo si jih!« sta se navdušila še Maks in Kurt. (Nadalj. prihodnjic)

Rad bi videl svoj rojstni kraj.

»Oče, peljimo se tja dol!«

»Kam?«

»V Tentschach na Spodnje Štajersko!«